

„...meglep-e, ha átnyújtom neked az ünnep perceit?” – Nemzeti ünnepek az iskolában¹

Gönczöl Enikő

Az ünnep helye a közösség életében

Az ünnep – legyen szó akár egyetlen személy, egy család, egy kis közösség vagy egy nemzet alkalmi vagy ciklikusan visszatérő ünnepéről – **különleges esemény**. Ilyenkor másképp viselkedünk, mint a hétköznapiokon. Máshogy öltözünk, másfajta előírásokat követünk, másféle tevékenységeket végzünk. Máshogy rendezzük be magunk körül a teret, és sokszor máshogy is étkezünk. Ünnepek idején megváltozik az életünk ritmusa. A rendszeres napi munkát különleges, olykor szertartásos cselekvések váltják fel. Az ünnepek minden múltbeli és jelenkori kultúrának a részét képezik, ami jól mutatja, hogy alapvető **társadalmi szükségletet** elégítenek ki.

A nyugati civilizáció régi s a társadalmak egészét átható ünnepeinek többsége a természet körforgásához, a naptári év egy-egy kitüntetett pontjához kapcsolódik, s általában vallási tartalma is van. A világi ünnepek egy része az emberi élet fordulóihoz kötődik, és a szűkebb vagy tágabb család tagjait fűzi össze. Más részük különféle szakmai vagy lakóhelyi közösségek hagyományaként él. De a modern világban mindenhol megtalálhatók az állami vagy nemzeti ünnepek is. Akármelyik típusról legyen is szó azonban, az ünnepek fő funkciója minden esetben egy szűkebb vagy tágabb **közösség tagjainak összekapcsolása**.

A **nemzeti ünnepeknek** kettős természetük van. Egyszerre fűzik az ünneplőket a múlthoz és a jelenhez. A közös történelem kitüntetett eseményeinek rendszeres felidézése erősíti az államhoz, illetve a nemzethez való tartozás érzését. Ezek az ünnepek ugyanakkor a mának szóló üzeneteket is közvetítenek az emberek felé. A középpontjukban álló események többnyire valamilyen fordulópontot jelölnek az ország történetében. S rendszerint kapcsolódik hozzájuk egy-egy olyan szimbólum is, amely alkalmas az összetartozás látható módon való kifejezésére.

Nemzeti ünnepeink az iskolában

Magyarországon jelenleg három hivatalos nemzeti, illetve állami ünnep van:

- március 15. – az 1848-as forradalom ünnepe,
- augusztus 20. – az államalapítás ünnepe,
- október 23. – az 1956-os forradalom ünnepe.

A nyári szünet miatt azonban ezek közül csak kettő jelenik meg az iskolában. E kitüntetett napok rendszeres, közös megünneplése fontos szerepet játszhat a felnövekvő nemzedékek **állampolgári szocializációjában**. De vajon mennyire töltik be hatékonyan ezt a funkciót a jelenlegi iskolai ünnepélyek?

A nemzeti ünnep fő funkciója az iskolában is a **társadalmi kohézió** erősítése – annak megalapozása, hogy a fiatalok a magyarsághoz tartozónak érezzék magukat, s életkoruknak

¹ A cikk megírásához inspiráló gondolatokat adott Szabó Ildikó: Nemzeti ünnepek az iskolában című, általános iskolai felmérése (<http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=260>).

megfelelő módon felelősségeket vállaljanak e nép és az ország sorsa iránt. Ahhoz, hogy ez az érzés valóban megszülessen bennük, alapvető támogatást adhat, ha a társadalomban **konszenzus** van az ünnep megítélésében. A család, az iskola, a média, a politikai pártok és a különféle szervezetek üzenetei állnak szemben egymással. Ha azonban ez a konszenzus hiányzik, könnyen előfordulhat, hogy az ünnepi megnyilatkozások szándékukkal épp ellentétes hatást váltanak ki: megkérdőjelezzik a múlttól beszélők hitelességét, és gyanakvást keltenek a jelen intézményei iránt.

Március 15. megítélésében már régóta nincsenek komoly eltérések sem a társadalmi, sem pedig a politikai csoportok között. Október 23. azonban csak a rendszerváltás idején nyerte el mai értelmezését. Talán a történeti események viszonylagos közelsége, talán azok bonyolultsága az oka, de az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó megemlékezések üzenetei még nem tisztultak le teljesen a köztudatban. Az ünnep így gyakran válik aktuálpolitikai csatározások terepévé. Évről évre akadnak olyanok, akik megpróbálják kisajátítani 1956 szimbólumait, és kétségbe vonják más politikai erők jogosultságát arra, hogy részt kérjenek maguknak az ünnep által fémjelzett értékekből.

Az iskolától persze nem várható el, hogy meg tudja akadályozni az ilyen helyzeteket. Fontos azonban, hogy önmaga ne csatlakozzon semmilyen táborhoz. A nemzeti ünnep a társadalom egészének közös kincse. Ezért fontos, hogy az iskolai ünnepek olyan üzeneteket hangsúlyozzanak, amelyek a politikai, a társadalmi, a kulturális vagy etnikai tagoltság felett egyesíthetik Magyarországot polgárait.

A nemzeti ünnep a **történelmi emlékezet** egyik forrása. Az iskola számára sajátos problémát jelent ezzel kapcsolatban, hogy a megemlékezésre szánt idő rövidsége szükségképpen megkívánja a felidézendő események egyszerűsítését. A múlttól az ünnepeken tükröződő kép ezért könnyen válik sematikusá. A sokszor évről évre hasonló módon ismétlődő emlékelemek ezért sokszor túlságosan leegyszerűsített vagy történetileg akár hamisnak is tekinthető üzenetekre redukálják a valaha összetett és ellentmondásos valóságot.

Az idő szűkössége mellett ebbe az irányba tolja a megemlékezések tartalmát az is, hogy ezeken az ünnepeken rendszerint több korosztály – olykor az iskola összes tanulója – egyszerre vesz részt. Olyan tartalom viszont nagyon kevés van, amely egyaránt képes megragadni a fiatalabb és az idősebb gyerekek figyelmét. Az iskola minden tanulója felé egyszerre közvetített üzenetek így egyesek számára unalmasan egyszerűek, míg mások számára túl bonyolultak lehetnek.

A múltat és a jelent összekötő ünnepeken való részvétel fontos szerepet kaphat a fiatalok nemzeti identitásának kialakulásában. Ennek azonban nélkülözhetetlen feltétele, hogy **személyes viszony** alakuljon ki bennük az ünnepelt eseményhez kapcsolódóan, s az ünnepen való részvétel ne maradjon számukra külsődleges kötelesség.

Bár vannak üdítő kivételek, ma még jellemzőnek mondható az iskolai ünneplésnek egyfajta – szövegekre épülő – patetikus sablonja. Ezzel a hagyománnyal pedig nehezen fér össze a megidézett eseményeket kísérő félelem, szorongás, kétely, bizonytalanság, dilemma, konfliktus, megalkuvás, esendőség vagy tévedés érzése, de az önfeledt öröm is, amely valóban személyes, átélhető emberi közelségbe hozhatja az adott ünnephez kapcsolódó történetet.

Nem segíti a személyes viszony kialakulását az sem, hogy – leszámítva azt az osztályt, amelyiknek az adott évben éppen feladata az ünnepség megrendezése – a gyerekek nagyobb része „fogyasztásra készen” kapja a programot. Többségük egyszerű szemlélője annak. Sem az előkészítésében, sem a megvalósításában nem vesznek részt aktívan, s nézői státusuk sem önkéntes.

Ugyancsak „sérti” az ünnep közösségi-társadalmi jellegét, hogy az iskola hierarchikus viszonyai többnyire még e kitüntetett pillanatokban sem oldódnak fel. A tanár ebben a helyzetben is „felül” van, a diák pedig „alul”, ami gyakran eredményezi, hogy az ünnepi esemény elsősorban a tanárok ügye marad. Pedig mennyivel hatékonyabb lehetne a célok nézőpontjából, ha az ünnep limitált keretei között az iskola minden polgára – tanárok, diákok, alkalmazottak – közös élményként élhetné át, hogy valamennyien egy felettük megvalósuló nagyobb egység, a magyar állampolgárok közösségnek tagjai.

Sok-sok létező, jó gyakorlat ellenére tapasztalatok sora támasztja alá, hogy ma még számos iskolában fulladnak unalomba az évről évre hasonló módon ismétlődő iskolai ünnepek. Ott, ahol ez a helyzet, érdemes volna átgondolni: vajon nem lehetne egy másfajta, pedagógiaileg sikeresebb dramaturgiát követni az iskolai ünnepek megtervezésekor.

Lehetne talán másképp is...

Egymásra épülő tartalmak – összeadódó hatások

Semmi nem indokolja, hogy egy-egy ünnepi alkalom az adott esemény minden részletét felidézze. És ugyanígy, arra sincs szükség, hogy az ünnep minden évben ugyanazokat a mozzanatokot idézze fel. Nyugodtan építhetünk arra, hogy az adott ünnep alapjául szolgáló történet, illetve a hozzá kapcsolható üzenetek az iskolai tanulmányok végére állnak össze valamiféle egésszé – a különböző alkalmak során befogadott elemekből. Bár sok gyerek vált menet közben iskolát, alapvetően azért mégis az a jellemző, hogy többségük abban az intézményben fejezi be az adott tanulmányi szakaszt, amelyikben elkezdte.

Az iskola ezért megteheti, hogy tanulói életszakaszonként és ünnepenként egyedi karaktert ad az eseményeknek – figyelve arra, hogy az egyes ünnepek tartalma az időben előre haladva, fokozatosan újabb és újabb elemekkel gyarapodjon. Formája pedig mindig megfeleljen a tanulócsoportok életkori sajátosságainak – kíváncsiságot és akár még izgalmat is váltva ki belőlük. A jó iskolai ünnepek a pedagógiai hatásrendszer fontos tényezői lehetnek. Ezért pontosan ugyanúgy érdemes megtervezni őket, mint a képesség- és személyiségfejlesztés többi részterületét – építkező jelleggel, a tanulmányi idő teljes szakaszát figyelembe véve.

Ráhangolódás és készülődés

Az igazi, maradandó élményt adó ünnepnek mindig része a megelőző időszak is. A mélyebb átélést a várakozás és a készülődés alapozza meg. A családi ünnepeknél ez szinte természetes. Az iskolai ünnepek esetében viszont ritkán jut eszünkbe. A diákok többsége hagyományos tevékenységeit éppen csak félbehagyva, egyik pillanatról a másikra „esik bele” az „ünneplésbe”. Pedig a dolgokra fordított személyes figyelem és idő természetes módon növeli meg azok számunkra való fontosságát. Érdemes ezért átgondolni, hogy a készülődés miként illeszthető be szervesen az iskolai ünnepek kultúrájába. Az irodalom- és a történelemórák, de akár a földrajz is számos olyan tartalmi kapcsolódási pontot kínál, amelyek jó időzítése – a tanítás rendjének felborítása nélkül is – megfelelő ráhangolódást biztosíthat az ünnepre. A hagyományos tanórai munkaformákhoz a készülődés időszakában hosszabb-rövidebb egyéni vagy kiscsoportos projektek is kapcsolhatók. Ezek keretében önálló gyűjtő-, kutató-, elemző- és alkotómunkát is végezhetnek a tanulók, amelyek eredményei helyet kaphatnak magán az ünnepségen is.

Személyes viszonyulás

Egy ünnep üzenetei akkor válnak személyes értékekké, esetleg meggyőződésekké, ha mód van ezek mélyebb megértésére, illetve átélésére. Olykor persze egy megfelelő közönség előtt bemutatott megfelelő színpadi előadás is képes kiváltani ezt a hatást – ám ez speciális feltételeket kíván. De a készülődés és a megvalósítás időszakában egyaránt számos olyan egyszerű forma is kínálkozik, amely hozzá tud járulni e személyes viszonyulás megszületéséhez. Jól kiválasztott korabeli képeket vagy szöveges forrásokat adva a diákoknak, kérhetjük például tőlük, hogy egy-egy szereplő helyébe képzelve magukat, fogalmazzanak meg különféle gondolatokat és érzéseket. Az adott ünnephez kapcsolódó értékekkel kapcsolatban is kifejtethetik a véleményüket. Készítsenek montázsokat, amelyek vizuális formában jelenítik meg az esemény által bennük kiváltott asszociációkat. Vagy tehetnek bármi mást, ami személyiségük egy részének bekapcsolását kívánja valamilyen tevékenység elvégzése során.

Ünnepi öltözetben

Számos felmérés mutatja, hogy a gyerekek általában nem szeretnek ünneplő ruhában menni az iskolába. A hagyományos fehér felső és sötét alj sokak számára elidegenítően hat. De miért is kellene igazából így öltözniük az ünnepre? A hétköznapitól eltérő és egyben megfelelő öltözet másmilyen is lehet! A szokásos ruházat az ünnep napján leváltható például az adott kort idéző darabokkal. De magukra ölthetnek a résztvevők ezen a napon valamilyen jelzés értékű, szimbólummal díszített, maguk által készített, esetleg évről évre újra elővehető, egységes zsákruhát is – vagy bármi mást, ami kapcsolatba hozható az ünnepvel és eltér a megszokottól.

Az ünneptere

A hétköznapokból való kilépés fontossága a fizikai környezetre is érvényes. Nehezíti és pusztán a képzelőerőre terheli az ünnep átélését, ha az eseményre megszokott helyen, megszokott ülésrendben kerül sor. Már önmagában a helyszínül szolgáló tér bútorzatának szokatlan elrendezése is erősítheti a hatást. A falak dekorálása, elsötétítések és fények használata révén azonban ennél mindenhol sokkal több lehetőség kínálkozik.

Az ünnep napjaira óriási felületű falújságokká válhatnak az iskola folyosói, ahol helyet kaphatnak a készülődés során született képek, történeti idézetek vagy a tanulók által megfogalmazott gondolatok. S e sajátos hangulat megteremtéséhez a maga kis mozaikjával mindenki hozzájárulhat.

Aktív részvétellel

Közhely, de ebben az esetben is érvényes, hogy igazán azt érezzük a sajátunknak, aminek a létrehozásáért, a sikeréért tettünk valamit. Az ünnepre való készülődést és magát az ünnepi eseményt is úgy érdemes ezért alakítani, hogy abban lehetőleg mindenki feladatot kapjon. Ha csak egy néma gesztust tesz is, ha csak egyetlen mondat hangozik el a szájából, vagy csupán „láthatatlan” segítőként járul hozzá az esemény sikeréhez, akkor is fontos, hogy minden ünneplő – lelki alkatának megfelelő – személyre szabott szerepet kapjon a közös érték létrehozásában. Ez az aktivitás lehet a legfőbb biztosítéka annak, hogy a tanulók nem maradnak kívül az ünnepen.

Valódi közösségben

A készülődés és a személyes aktivitás mellett az teheti az iskolai ünnepet valódi közösségi eseménnyé, ha abban egymás mellett, egymást segítve – időnként akár szerepet is váltva – vesznek részt a tanárok és a diákok. Jó, ha az ünnepvel kapcsolatos döntéseket közösen hozzák és a megvalósításban nagy önállóságot kapnak a diákok. Jó, ha a tanárok és az iskolai közösség más

felnőtt tagjai – a hagyományos hierarchiában betöltött szerepüktől eltérő módon –, a gyerekek oldalán vesznek részt az ünneplésben. Mindez felelős helyzetbe emeli a tanulókat, és megélhetőbbé teszi számukra az állampolgárként való összetartozás érzését.

Az ünnep jegyében

A valódi személyes jelenlét és az életkornak megfelelő gondolati-érzelmi átélés biztosítása azt igényli, hogy ne iskolai szintű ünnepeket tartsunk, hanem évfolyamonként vagy létszámtól függően, egy-két évfolyam diákjai számára tervezzük meg ezeket a különleges eseményeket. Az így kialakuló töredezettséget jól ellensúlyozhatja, ha ezzel párhuzamosan olyan hagyományokat is teremtünk, amelyek egy-egy időszakban valóban összefogják az iskola minden tanulóját. Ilyenek lehetnek például az ünnep jegyében megrendezett vetélkedők, sportversenyek, egy kitüntetett célponthoz vezető vagy adott útvonalon végighaladó emléktúrák – amelyek olyan közös érzelmi élménnyel zárulnak, amiben életkortól függetlenül mindenki teljes értékű módon tud részt venni.

Ötletek²

Október 23. középiskolai megünnepléséhez

I. RÁHANGOLÓDÁS – KÉSZÜLŐDÉS

A történelemórák keretében

- A forradalmat megelőző események elemzése abból a szempontból, hogy mi hogyan befolyásolhatta a későbbi történések alakulását.
- Olyan források elemzése, amelyekből érthetővé válik, hogy mit akartak elérni a korabeli politikai rendszerrel szembe forduló emberek.
- Levert csillagok, ledöntött szobrok, lyukas zászló – a diktatúra és a forradalom szimbólumainak elemzése.
- Annak az útnak az elemzése, amelynek során egyre beszűkült Magyarország gazdasági-politikai önállósága.

Az irodalomórák keretében

- A Szovjetuniót, Sztálint és a magyar párt vezetőit dicsőítő irodalmi alkotások elemzése.
- A nép hangja – korabeli falfirkák, röplapok elemzése a tartalom, a stílus és a kommunikációs szándékok szempontjából.
- Önálló szövegek alkotása
 - 1956 értékeihez kapcsolódóan – Mit jelent számomra a szabadság, az autonómia, a szolidaritás stb.?
 - A korabeli személyes dilemmákhoz kapcsolódóan – Harcolni vagy kivárni? Menni vagy maradni? Ki bűnös és ki ártatlan? Stb.
 - Egy-egy érzelmet kiváltó képhez kapcsolódóan – Személyes gondolatok egy szétlőtt ház előtt, egy égő könyvkupac mellett stb.

² Az alábbi gondolatok valóban csak ötleteket adnak. Sokféle módon kiegészíthetők, kisebbek számára pedig átalakíthatók. De próbaképpen akár rá is építhető ezekre néhány tanév őszi ünnepe – sőt ezek mintájára március 15-éhez kapcsolódó tevékenységek is tervezhetők.

- 56-os álmok – fogalmazás egyes szám első személyben, egy kép alapján kiválasztott ember szerepébe lépve: Mit gondolhattak, miben bízhattak, mit remélhettek a korabeli emberek? Milyen jövőkép jelent meg előttük?

Tanórán kívüli projektek keretében

- 1956 eseményei a saját településünkön. A helyi történések felderítése és napról napra való párhuzamba állítása a budapesti eseményekkel.
- Korabeli dokumentumok a lakóhelyünkön. Milyen iratokat őriznek a helyi egyházi és világi hivatalok a forradalom heteiből?
- Interjúk készítése a lakókörnyezetben. Kinek mit jelent 1956? Az elhangzó gondolatok rendszerezése, elemzése és értelmezése.
- Felmérés készítése különböző életkorú emberek körében. Mi az első öt szó, amely 1956-ról az eszükbe jut? Az eredmények összesítése, statisztikai feldolgozása és elemzése.

A projektek mindegyike zárulhat akár egyfajta „tudományos” konferencia-szimulációval is, ahol a kutatók bemutatják egymásnak munkájuk eredményeit, illetve értékelő megjegyzéseket fűznek a mások által előadott gondolatokhoz.

II. AZ ÜNNEPI KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA

Néhány napra az ünnephez kapcsolódó dekorációt kaphat az iskola egy-egy sokak által használt része, például az aula és a hozzá tartozó folyosók. Ennek kialakítása, felügyelete, fényképes dokumentálása, majd értékmentő módon való lebontása egyaránt a diákok – esetleg hagyományosan valamelyik évfolyam tanulóinak – a feladata lehet. Az ünnepi „galériában” helyet kaphatnak például a következő típusú alkotások:

- Illyés Gyula *Egy mondat a zsarnokságról* című versének szakaszai – egy hozzájuk kapcsolódó festménysorozattal, amelynek létrehozásában sokan közreműködtek.
- Az internetről vagy más forrásból vett, megfelelő nagyságú fényképek azokkal a személyes gondolatokkal együtt, amelyeket korábban a diákok fűztek hozzájuk.
- Képek és szövegek – a tanulók gyűjtései alapján – arról, hogyan őrizték 1956-os forradalom emlékét az emberek a Kádár-korszak idején.
- 1956-ot idéző plakátok és falragaszok másolatai, amikre a diákok a készülődés időszakában találtak rá.
- Korabeli röpcédulák kinagyított képei – kiegészítve olyan, hasonló stílusú szövegekkel, amiket a diákok fogalmaztak meg és készítettek el „antikolt módon”, valódi kordokumentumok alapján.
- Az áldozatok képtára – a harcokban vagy a megtorlás során életüket vesztett emberek kinagyított fényképei, amelyek mindegyikéhez – személyes választás alapján – más-más diák írt adott szempontok szerinti rövid életrajzot.
- A forradalom alulnézetben – olyan képek kiállítása, amelyek a hétköznapi emberek nézőpontjából adnak változatos képet az október végi–november eleji napoktól.
- Ahogy a külföldiek láttak minket – kinagyított korabeli fényképek és tudósításrészletek (segélyek, véradás, légihíd, harcok, menekülők, menekülttáborok stb.).

A kiállítást saját érdeklődésük alapján, saját ritmusban önkéntes módon tekinthetik meg a diákok. Erre esetleg elhívhatják szüleiket is. A nyitva tartás idején egy-egy elsötétített teremben,

végtelenített formában folyhatnak olyan – 1956-hoz kapcsolódó – diavetítések is, amelyek anyagát szintén a diákok állították össze. Ugyanebben a formában korabeli filmrészletekbe is bele lehet tekinteni.

Az így létrehozott tér mindenki számára közös. Ugyanakkor keretet adhat egyik vagy másik csoport megemlékezésének is. Magának az ünnepi megemlékezésnek a helyszíne azonban akár kívül is kerülhet az iskola épületén.

III. AZ ÜNNEP FÓKUSZÁBA ÁLLÍTHATÓ TARTALMAK

Az életkornak jól megfelelő élmények és a személyes részvétel lehetőségének megteremtése érdekében az ünnepséget érdemes kisebb csoportokban megszervezni. Jó azonban, ha az együtt ünneplők köre nagyobb, mint egy osztály, amely a hétköznapiakban is egy közösséget alkot. És fontos, hogy e körnek az ünnep idején egyenértékű tagjai legyenek a felnőttek és a diákok, mindenki vegyen részt az ünnepi cselekményben – legyen szó felolvasásról, énekről, táncról, gyertyagyújtásról vagy bármiről, ami a rendezők elképzelése szerint része az eseménynek.

A múlt megidézése különféle idővonalak és/vagy térbeli pontok mentén történhet. Például így:

- A forradalom egy-egy nevezetes budapesti helyszínének (pl. Corvin köz, Széna tér, Köztársaság tér stb.) vagy az iskolához közel eső vidéki helyszínnek és az ottani eseményeknek a megidézése korabeli dokumentumok alapján.
- Az október 23-ához vezető, azt közvetlenül megelőző legfontosabb események megidézése újságcikkek alapján.
- Október 23. budapesti eseményei óráról órára – korabeli naplók leírásai alapján – vetített képekkel és hangmontázsok bejátszásával.
- Az október 23. és november 4. közötti események felelevenítése a forradalom napjaiban született újságcikkekre és visszaemlékezésekre építve.
- Nagy Imre életútjának felidézése úgy, hogy a mozaik elemei érzékelhetően kirajzolják azt a lélektani ívet, amelyet a politikus bejárt pályája során.
- A forradalmi időszak egy-egy kitüntetett vitahelyzetének felidézése az ott megfogalmazódó különféle nézetek ütköztetésével.
- 1956 értékelésének változásai a közgondolkodásban – a hivatalos megítélés és az emlékek őrzése a lakosság körében – újságcikkek, politikai jelszavak és személyes naplók, visszaemlékezések egymás mellé vágásával.
- Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése – a nap eseményeinek megidézése vetített képekkel és hangbejátszásokkal.

A megvalósítás formája – a helyi hagyományoktól és a képességbeli adottságoktól függően – egyaránt lehet dramatikus játék vagy jól vágott és szerkesztett szövegek felolvasása. A fenti megközelítések mindegyike lehetőséget kínál arra, hogy az esemény során minden résztvevő megszólalhasson. Ennek legjobb formája talán egy olyan, forgószínpadszerű megvalósítás, amelyben az egyik pillanat beszélői a másik pillanatban, saját terükből kilépve, immár nézői a többiek előadásának.

A múlt eseményeinek felidézését, egyfajta párhuzamos szerkesztéssel, folyamatosan kiegészíthetik a történelmi szereplők között „láthatatlanul” mozgó jelen kori diákok reflektív gondolatai is.

IV. KIEGÉSZÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK AZ ÜNNEP JEGYÉBEN

A tanulók sajátosságaitól és igényeitől függően, október 23-ához kapcsolódóan is számos olyan hagyomány teremthető, amely alkalmas alapot kínálhat a közösségi érzés iskolai szinten való átéléséhez. Ilyenek lehetnek például a következők:

- A településen vagy annak természeti környezetében megvalósuló játékos nyomozás vagy akadályverseny, életkor szerint szintezett feladatokkal – az 1956-os eseményekhez kapcsolódóan.
- Általános műveltségi vetélkedő az iskolán belül, életkor szerint szintezett kérdésekkel, az 1956 eseményeihez kapcsolódóan (önként jelentkező és erre a feladatra összeálló csapatok között), vonzó nyereményekkel.
- Egyéni vagy csapatteljesítményt igénylő iskolai vagy települési sportverseny, korcsoportonkénti kategóriákban – az ünnep jegyében (esetleg az 1956-os olimpiára is emlékezve).
- 56 kilométeres kerékpártúra – egy-egy „emlékező” állomással, egy iskola vagy több intézmény diákjai számára, a végén közös főzéssel, étkezéssel, esetleg tábortúzzal.
- Emléktúra, amely útvonalában vagy célállomásában valamilyen módon kötődik az '56-os eseményekhez – a szülők és a helyi társadalom tagjai számára is nyitott rendezvényként.
- Közös gyertyagyújtás a település egy olyan pontján, amely az 1956-os eseményekhez kapcsolódó emlékhelynek tekinthető vagy alkalmas e szerepkör betöltésére – önkéntes részvétellel.